

De aanwezigheid van ruimte – openheid en gesloten oppervlakken

Wat wij ook doen, waar wij ook heen gaan, wat er ook gebeurt op dit dichtbevolkte oppervlak waar alles op elkaar inwerkt, en waaruit onze wereld bestaat, er is ook nog de lucht. De lucht is misschien het eenvoudigste voorbeeld van ruimte en het is bovendien een zeer belangrijk symbool. Ongeacht hoe verward, druk en ingespannen onze activiteiten misschien zijn, de lucht is ook aanwezig... direct boven dit alles.

De lucht is een bekende – we kunnen zelfs zeggen ‘plaatselijke’ – vertegenwoordiger van ruimte, en als zodanig maakt zij deel uit van onze kenmerkende fascinatie voor begrenzingen. Hoewel lucht beschouwd kan worden in haar uitgestrektheid, openheid en diepte, voelt men zich zelfs met de lucht verbonden als met een begrenzing – een omsluitend, bolvormig oppervlak. Op het moment dat wij ons echter op deze manier ermee verbonden voelen, worden wij juist daardoor herinnerd aan de veel grotere en meer open ruimten van het zonnestelsel, de Melkweg en het heelal.

Binnen of onder de ondoorzichtigheden en harde oppervlakken die ons en onze ervaringen bepalen, is ook ruimte. Onaantastbare en onmetelijke psychologische ruimten vormen de mens, wiens lichaam wij als duidelijk omschreven en afgebakend zien. Binnen elk lichaam of object bestaan macroscopische en microscopische ruimten. En alle ruimten schijnen op hun beurt open te zijn voor de aanwezigheid van objecten. Gedachten bestaan ‘binnen’ de ruimten van de geest. Organen, moleculen, atomen en nog kleinere deeltjes, evenals de planeten, sterren en Melkwegstelsels, allemaal bewegen zij in hun ruimten.

Onze waarnemingen van verscheidene ruimten en ‘dingen’ weerspiegelen verschillende niveaus en manieren van analyse. Alleen omdat een zeer nauwkeurige ‘brandpuntsinstelling’ of een zeer nauwkeurig perspectief wordt gehandhaafd verschijnen op elk gegeven niveau van analyse ‘objecten’. Het fundamentele, absolute of ondoorzichtige karakter dat sommige dingen voor ons hebben, is te wijten aan onze onwil om deze gezichtshoek van een bepaalde ‘brandpuntsinstelling’ te veranderen, of aan onze overtuiging dat dit niet gedaan kan worden.

Er was een tijd dat men er zelfs niet aan dacht om tot in het ‘binnenste’ van een atoom door te dringen. Maar toen het geprobeerd werd, vond men daar enorme ruimten en energieën, evenals een nieuw en diepgaand begrip van de macroscopische wereld. Nieuwe tijden brengen nieuwe mogelijk heden en onze huidige tijd zal ons misschien in staat stellen nieuwe ruimten

te ontdekken in gebieden waar nog nooit iemand aan gedacht heeft om te kijken. Het zal bijvoorbeeld misschien mogelijk zijn een soort ruimte te ontdekken in een diepere relatie met elke gedachte, elke sensatie, elk oppervlak en elke categorie van begrippen waaruit onze leefwereld bestaat. Het is volledig afhankelijk van de bijzondere ‘brandpuntsinstelling’ of het perspectief dat wij innemen of zulke ontdekkingen voor ons beschikbaar worden.

Wat wij, vanwege een gegeven ‘instelling’, waarnemen als solide of ondoorzichtige ‘dingen’, bepaalt nu juist wat wij op dat niveau als ‘ruimte’ ervaren. Daarom kunnen wij door *alleen maar* te letten op de schijnbaar solide dingen en de daaraan tegengestelde ruimte, die het resultaat zijn van één bepaalde ‘instelling’, de werkelijke aard van het ‘bestaan’ of van de verschijnselen niet ontdekken.

Door de geschiedenis heen hebben wij aan een gefixeerde en beperkende ‘brandpuntsinstelling’ vastgehouden *zonder ons er zelfs bewust van te zijn dat wij dat doen*. Maar, hoewel onze bekende wereld van deze ‘instelling’ schijnt af te hangen, kunnen fantastische nieuwe kennis en waardering van het leven toch verworven worden wanneer wij in staat zullen zijn om deze ‘instelling’ te veranderen.

Het idee om nieuwe ruimten te ontdekken, kan in eerste instantie een puur abstracte en intellectuele poging lijken. Maar in feite is het geworteld in de diepgevoelde behoefte om een alternatief te vinden voor het gevoel van beperking en begrenzing dat ieder van ons in zijn dagelijks leven ervaart. Dit gevoel van gebrek aan ruimte – op een persoonlijk, psychologisch niveau of op een intermenselijk, sociaal niveau – heeft in de moderne maatschappij geleid tot het ervaren van verwarring, conflicten, onevenwichtigheid en algemene negativiteit. Wij merken hoe wij als individuen, als grotere groepen of als naties strikte omschrijvingen van territoriale grenzen vaststellen – en een grote hoeveelheid van onze energie wordt gebruikt om deze grenzen te beschermen en te verdedigen. Maar wanneer wij kunnen beginnen ons perspectief te verruimen en binnen onze onmiddellijke ervaringen nieuwe dimensies van ruimte te ontdekken, zal de bezorgdheid en frustratie die ontstaat uit ons gevoel van beperking vanzelf minder worden; en wij kunnen ons vermogen ontwikkelen om sensitief en doelmatig met onszelf, met anderen en met onze omgeving verbonden te zijn.

Wanneer wij nieuwe ‘brandpuntsinstellingen’ toepassen en de manier zien waarop zij werken, kunnen wij komen tot *een totaal begrijpen dat zelf een soort ruimte is*. Dit begrijpen dat zelf ook ‘ruimte’ is, legt bovendien alles uit, brengt alles tot uitdrukking en *is* alles. Hoewel het misschien tegen ons gebruikelijke wereldbeeld in lijkt te gaan, kan een begrijpen – of *visie* – zelf de onthullende basis zijn van de hele werkelijkheid. En zelfs aandacht voor onze gewone ruimte kan helpen om duidelijk te maken dat deze omvattende ‘ruimte’-visie gebaseerd is op wat

Grote Ruimte genoemd zou kunnen worden.

Ruimte is niet alleen boven en ver buiten ons; ruimte omringt ons en is ook binnen ons. Objecten zijn nooit werkelijk ‘massief bevroren’. Er is ruimte, ruimte voor activiteit, zowel binnen als rondom alle objecten, en daarom zijn zij in beweging, zelfs als zij alleen maar bestaan. Waar komen zij vandaan, waar zijn zij en waar gaan zij naartoe? Het lijkt dat het antwoord opnieuw is: ‘ruimte’. Kijk om je heen en overweeg dit. Laat je waarneming meegevoerd worden door de associaties die aan de gewone term ‘ruimte’ gegeven worden.

Het blijkt niet moeilijk te zijn om ruimte te vinden. Maar wat is ruimte op zichzelf? Hoewel wij deze vraag meestal niet stellen, is het antwoord dat gewoonlijk bij ons op zou komen misschien dat ruimte datgene is wat voor objecten en activiteiten ‘ruimte maakt’. Deze eenvoudige definitie lijkt echter enigszins onnauwkeurig, want de natuurkundige ruimte ‘doet’ niet iets. Ook is de waargenomen ruimte verbonden met de inhoud ervan, zij bepalen elkaar, zodat de zichtbare ruimte van de situatie niet fundamenteeler is dan de objecten. Daarom is er misschien geen ‘ruimte op zichzelf’ – of niet een die absolute betekenis heeft.

Er zijn echter redenen om deze conclusie te betwijfelen, want terwijl een beperkte brandpuntsinstelling objecten laat zien, zal een verandering van instelling ruimte onthullen. Bovendien hebben de objecten van de oorspronkelijke situatie ‘ruimte nodig’ om te bestaan. En het ‘zien van objecten en ruimte’ gebeurt ook in een soort ruimte. Ruimte is overal en op zichzelf heel belangrijk, zelfs wanneer sommige aspecten ervan niet geïsoleerd van objecten en gebeurtenissen gedefinieerd kunnen worden.

Het is op z’n minst eerlijk om te zeggen dat ruimte, net als ‘dingen’, op elk gegeven niveau de moeite van het beschouwen waard is, en dat het ruimteaspect veel uitgebreider is. Het omvat alles wat wij kennen en leidt ons ook verder, altijd verder wenkend. Maar in plaats van aandacht te schenken aan dit oneindige, transcendente karakter van ruimte, blijft de intellectuele energie proberen om op de hoogte te blijven van de oneindige rijkdom aan informatie die over objecten verkregen kan worden. Intussen blijft ruimte, in tegenstelling tot objecten, oneindig op een manier die onnaspeurbaar en ongrijpbaar is.

Op elk niveau van analyse kunnen wij objecten vinden die ons verlokken, interesseren en in beslag nemen; maar wij vinden ook onmetelijk meer ruimte. En door naar deze ruimte te kijken zijn wij misschien in staat ons open te stellen en een niveau van ontspanning en bevrediging te ervaren dat wij gewoonlijk door onze vooringenomenheid met ‘dingen’ niet kunnen aanraken. Wanneer wij echter proberen om deze ruimte *op zichzelf* nog verder ‘op te sporen’, kunnen wij in verwarring raken of een soort ‘black-out’ ervaren. Terwijl de ruimte rondom de dingen geschikt, noodzakelijk en rustgevend kan lijken, kan de ruimte

binnen de dingen een beetje verwarrend lijken. En ruimte die op zichzelf wordt beschouwd kan misschien zonder betekenis lijken of zelfs afschrikwekkend.

Het is moeilijk om aandacht te schenken aan ruimte *op zichzelf* omdat ons gewone wereldbeeld een stilzwijgende voorkeur heeft voor tastbare ‘dingen’ – het bestaan, het bestaande, wisselwerkingen, oorzaken en gevolgen. Elke uitleg die gegeven wordt over ‘hoe de dingen zijn’, moet gewoonlijk iets gebruiken uit dit wereldbeeld, met zijn gerichtheid op een ding-als-oorzaak. Het zou echter kunnen helpen om te proberen deze nadruk tijdelijk om te draaien en meer aandacht te schenken aan de betekenis van de aanwezigheid van ruimte.

Objecten schijnen op vele manieren van ruimte afhankelijk te zijn, hoewel het waar is dat objecten, tenminste volgens iedere gangbare opvatting, niet onderworpen zijn aan de hun omringende ruimte of erdoor bepaald worden. Maar in feite zijn zij voor het grootste deel ruimte, zoals een meer microscopisch beeld aantoont. De macro- of microscopische samenstellende elementen hebben ruimte ‘nodig’ om ‘aanwezig te zijn’ en blijken eveneens voornamelijk ruimte te zijn.

Op een zeker punt kunnen wij ons afvragen of onze gebruikelijke nadruk op ‘objecten’ en onze relatieve onverschilligheid voor ruimte niet misleidend zijn. Is het bestaan ‘in de grond van de zaak’ werkelijk ruimte? Kan ruimte zelf het fundamentele karakter van het bestaan zijn dat wij ergens anders zoeken of eenvoudigweg negeren?

Wij hebben gezien dat het moeilijk is om *gewone* vormen van ruimte apart te zetten, alsof zij onafhankelijk zijn, of de grondslag van het bestaan. Want de waargenomen ruimte is verbonden met het denkbeeld over het waargenomen object, terwijl de natuurkundige ruimte deel uitmaakt van de tweedeling die het gezonde verstand maakt tussen bestaan en niet-bestaan. Objecten bestaan, maar natuurkundige ruimte is ‘niets’ – niet-bestaand. En ‘niets’ kan niet op een betekenisvolle wijze op zichzelf staan, noch kan het als oorzaak van iets anders dienen.

Zelfs de *gewone* denkbeelden over ruimte kunnen op sommige manieren fundamenteel zijn. Deze mogelijkheid is duidelijk voor de natuurkundige ruimte, omdat wij gewoonlijk voelen dat zij een uiterste is, in die zin dat zij zelfs bestaat wanneer er geen objecten zijn. Het omgekeerde hiervan wordt gewoonlijk niet als waar aangenomen; dat wil zeggen objecten ‘hangen af’ van de aanwezigheid van ruimte. Bovendien kan er, zelfs in het geval van waargenomen ruimte waar de waarneming van ruimte als tegenstelling tot ‘dingen’ een enkelvoudig proces is (de twee aspecten vullen elkaar aan), een soort ‘ruimte’ of openheid zijn die fundamenteel en noodzakelijk is, opdat waarnemingen van wat aanwezig en afwezig is inderdaad kunnen plaatsvinden.

De algemene relaties en *contrasten*, waarvan wij ontdekken

dat zij tussen ruimte en 'dingen' bestaan, kunnen opgevat worden als een interessant en tot nadenken stemmend aspect van ons ervaringsgebied als geheel. Daardoor kunnen wij de mogelijkheid zien dat onze bekende werkelijkheid een uitdrukking of variatie is van een andere, meer één-zijnde werkelijkheid, maar zich op zo'n manier heeft ontvouwd dat het grote betekenis geeft aan dualistische categorieën. Als gevolg hiervan wordt de werkelijkheid uitgedrukt in termen van 'iets' en 'niets'. Maar de informatie die betrekking heeft op de hogere orde die meer één is, kan in geen enkel wezenlijk opzicht verloren gaan. Zij kan alleen opnieuw gerangschikt worden of in een vorm gegoten die dubbelzinnigheid toelaat. Dit zou betekenen dat de perspectieven van zowel de hogere als de lagere orde op dergelijke dubbel zinnige presentaties gebaseerd zijn.

Een zeer nuttig en positief gevolg van een dergelijke dubbelzinnigheid is dat zelfs de gewone dualiteiten zich handhaven in een symbolische of 'geïnspireerde' betekenis, als uitdrukking van een eenheid van hogere orde. Het stemt ten zeerste tot nadenken dat ruimte en objecten gelijktijdig bestaan, terwijl de ruimte die ons toestaat ons te ontspannen en te openen, een angstaanjagende leegte teweegbrengt wanneer wij haar op zichzelf najagen. Het gelijktijdig bestaan van ruimte en objecten geeft nog meer te denken door het feit dat wij onze brandpuntsinstelling kunnen veranderen en ruimte kunnen vinden waar wij tevoren objecten zagen en zelfs objecten waar wij tevoren ruimte zagen. En opnieuw vormt het ontspannen karakter van ruimte op een interessante manier een contrast met de neiging van objecten om ons te lokken naar eindeloze, geestelijk afgesloten bezig heden. Wanneer zij op een bepaalde manier gebruikt worden hoeven deze overwegingen niet uitsluitend dichterlijke dag dromen te zijn. Zij kunnen aangename en nauwkeurige symbolen zijn van een werkelijkheid die niet buitengesloten kan worden, ongeacht hoeveel zij misschien uiterlijk overeenstemt met de gebruikelijke gewoontes.

Van deze, met symbolen beladen presentaties van onze werkelijkheid kan men gebruikmaken. Wanneer wij het bestaan beschouwen door de waarneming van ons 'geestesoog' – het 'van binnen en van buiten', 'naartoe en vandaan' opsporen – blijkt het dat wij geen andere keus hebben dan een soort ruimte op een of andere manier als fundamenteel te beschouwen. Hoe dieper wij het onderzoeken, hoe sterker deze neiging wordt. De bron en het rustpunt van heel het bestaan blijkt ruimte te zijn.

Wij kunnen de logische analyse even terzijde stellen en het komen en gaan van de dingen voor ons 'geestesoog' blijven beschouwen. Het lijkt bijna alsof een object dat 'hier' is, verschenen is vanuit een voorbije omstandigheid van lege ruimte, dat het die ruimte nodig heeft om hier te zijn en ruimte geeft aan een toekomstige omstandigheid van opnieuw lege ruimte – 'niet-bestaan'.

Het lijkt alsof ruimte projecteert in de ruimte – dat is alles!
Zelfs dat wat de ruimte lijkt op te vullen als de tegenwoordige
tijd en als een bestaand object, is ook ruimte. Daarom:

RUIMTE PROJECTEERT RUIMTE IN RUIMTE!

Denk enige tijd na over dit beeld van het hele bestaan en ‘gebeuren’.

Vanuit de meest gebruikelijke gezichtspunten is het beeld van ‘ruimte projecteert ruimte in ruimte’ óf onacceptabel, óf waar op een manier dat het geen praktische gevolgen kan hebben. Niettemin blijft het een interessante *waarneming*, zelfs wanneer de gebruikelijke vooronderstellingen van de termen ‘ruimte’, ‘object’, ‘bestaan’ of ‘niet-bestaan’ dat beeld onaanvaardbaar maken. Deze nieuwe beschouwing van ruimte houdt zich niet bezig met de gebruikelijke waarheden. Ook geeft zij geen reducerend antwoord door het gewone *concept* ‘ruimte’ als de primaire factor van de werkelijkheid uit te kiezen. In plaats van gebonden te blijven aan het gebruikelijke niveau van doeleinden, ‘dingen’ en ‘ruimte’, kunnen wij voordeel trekken uit het feit dat zulke gewone bestanddelen altijd krachtige symbolen zijn van een hoger en meer primair niveau. Er is een besef dat de gewone ruimte – als *waarneming*, of beter nog, als *visie* – verbonden kan worden met de primaire grondslag van het hele bestaan.

Het beschouwen van ruimte – als een resultaat van het voortzetten van ons onderzoek van het bestaan, zo ver als wij kunnen – leidt ons gewaarzijn werkelijk naar nieuwe vormen van ruimten, totdat wij een soort ruimte kunnen bereiken die op een meer dan symbolische manier de grondslag is van alles. In het begin is het echter belangrijk om aandacht te schenken aan de ruimte zoals wij die gewoonlijk ervaren, want zo’n aandacht kan dienen als een *toegang* tot een ruimer gebied van begrijpen en van daaruit tot de oplossing van gewoonlijk onhandelbare problemen.

In het begin is het door onze relatief gefixeerde reactiepatronen moeilijk om ons begrijpen te verdiepen door objecten te beschouwen. Het helpt daarom meer om onze aandacht op de ruimte zelf te richten. Zelfs op dit gewone niveau is ruimte niet een ‘niets’, en het aandacht schenken hieraan kan een potentieel krachtige en heilzame bezigheid zijn van het menselijk bewustzijn.

Indien juist uitgevoerd kan deze vorm van bezigzijn uitmonden in het verkrijgen van een nieuw soort ‘brandpuntsinstelling’ – één die niet alleen een macro- of microbijstelling is binnen een bepaalde ruimte – maar één die zich werkelijk opent voor kwalitatief nieuwe ‘ruimten’, waarin het gewone gewaarzijn en zijn lompe begripsmatige structuren niet werkzaam zijn. Bekeken vanuit deze hogere ruimte worden zelfs de ketens van gebeurtenissen binnen onze gewone ruimte gezien als niets

anders dan een soort 'ruimte' die 'ruimte' projecteert in 'ruimte'. Toch kan een dergelijke gerichtheid – totdat wij die vanuit dit hogere niveau van ruimte kunnen waarnemen – slechts een benadering zijn, misschien een symbool of werkhypothese. En als zodanig kan zij in conflict lijken met de gewone categorieën en onderscheidingen, tenzij wij gevoelig zijn voor het doel ervan en het gebied waarop zij van toepassing is.

Naast de bekende waargenomen ruimte van ons ervaringsgebied is er ook een meer doordringende werkelijkheid aanwezig die 'lagere ruimte' genoemd zou kunnen worden, als een functie van een bijzondere soort brandpuntsinstelling. Wij merken niet dat deze staat van 'lagere ruimte' werkzaam is, totdat wij alternatieve instellingen of aanpassingen ontdekken. Wanneer wij eenmaal de 'lagere ruimte' kunnen herkennen, wordt het duidelijk dat deze werkelijkheid datgene beïnvloedt wat er is en wat er in onze wereld gebeurt. Evenals het nieuwe begrip van 'ruimte' (zoals dat door sommige takken van de moderne natuurkunde wordt aangenomen) als een actief, structurerend medium dat niet gescheiden kan worden van de 'objecten in de ruimte', is deze 'lagere' of 'plaatselijke ruimte' verantwoordelijk voor het karakter van alle gebeurtenissen en verschijnselen die 'in ruimte' worden waargenomen.

Wanneer wij datgene wat er in ons ervaringsgebied gebeurt zonder verder onderzoek accepteren, en ons van de structurerende kracht van deze 'lage ruimte' niet bewust zijn, worden de uiterlijke verschijnselen onjuist of misleidend in die zin dat de meer vervullende en betekenisvolle dimensies ervan ons ontgaan. Het is alsof wij door een soort onbetekenende, plaatselijke ambtenaar worden gemanipuleerd, wiens macht in werkelijkheid afkomstig is van een veel grotere regering, en wiens handelingen de wil van die regering tot uitdrukking brengen. Deze onbetekenende ambtenaar informeert ons niet over de bron of het doel van zijn bevelen – misschien regeert hij zelf clandestien – en daarom kunnen wij onze situatie niet juist beoordelen. Wij schrijven krachten en verbindingen toe aan iets wat deze krachten en verbindingen in feite niet bezit of slechts als bijkomend aspect bezit.

Dit beeld van een verborgen 'regeringsambtenaar' representeert niet alleen onze specifieke conditie van lagere ruimte, maar is in verschillende maten ook van toepassing op andere ruimten. Er zijn oneindig veel verschillende ruimten die afstammen van verschillende 'brandpunts-' of kennistheoretische instellingen. Iedere ruimte heeft zijn eigen subtiele, beperkende krachten. Wij zouden onze 'brandpuntsinstelling' kunnen openen om elke kracht te belichten, en ons er onbeperkt doorheen te wagen. Het punt is echter niet om eenvoudigweg alternatieve ruimten te ontdekken, elk met hun eigen blikveld. Een goedbegeleide reis door enkele van deze ruimten kan echter resulteren in de waarneming dat zij op betekenisvolle wijze geordend kunnen worden: ruimten die 'hoger' en 'groter' zijn, in tegenstelling

tot 'lager' en 'kleiner'.

'Hoger' betekent: meer bevattend, meer open, meer allesomvattend. Zulke ruimten kunnen de lagere ruimte 'omvatten' in de zin dat zij zich niet zo bezorgd maken over het in stand houden van een geïsoleerd karakter – zij zijn meer plooibaar. Juist om deze reden weerspiegelen zij Grote Ruimte. Daarom zijn inzichten die in 'hogere' ruimten verworven zijn ook toepasbaar op 'lagere' ruimten – zij zijn niet louter beschrijvingen van het terrein van één territorium in tegenstelling tot een ander. Dit roept het beeld op van concentrische of in elkaar genestelde ruimten, waarbij elke ruimte 'inschikkelijker' is dan die eronder of erbinnen. Wanneer wij voor het eerst proberen ons naar een andere ruimte te verplaatsen, lijkt het, door de relatieve ondoorzichtigheid of onverdraagzaamheid van onze huidige ruimte, dat wij moeten duwen en forceren om 'de regels' van ons niveau 'te doorbreken' teneinde 'eruit te breken'. Gewoonlijk lijkt er een strikte logica te heersen van uitsluiting – de dingen zijn óf zus óf zo. Daarom kunnen onze eerste pogingen tot transcendentie een beetje extreem lijken en de nieuwe ruimte kan er enige tijd vreemd uitzien. Maar wanneer wij gewend raken aan de nieuwe ruimte en vanuit ons nieuwe gezichtspunt terugkijken op onze oude ruimte, dan zal de lagere ruimte er misschien vreemd uitzien. Ons vermogen tot 'plooibaarheid' moet groter worden, evenwichtiger.

Omdat het hierbij betrokken, ordenende principe echter 'plooibaarheid' of openheid is, is Grote Ruimte – als hoogste uitdrukking van dit principe – op een zeer unieke manier open. Het beeld van opeengestapelde ruimten die allemaal verschillend en meer of minder plooibaar, hoger of lager zijn, is niet van toepassing op 'hogere' ruimten of op Grote Ruimte. In het algemeen betekent de 'plooibaarheid' binnen 'hogere' ruimten, dat hogere ruimten *minder* afgebakend zijn als afzonderlijke en afgescheiden gebieden dan 'lagere' ruimten.

Wanneer wij dus leren om ons naar 'hogere' ruimten te bewegen krijgen wij misschien meer begrip voor de problemen die zich binnen deze lagere ruimte afspelen, maar daar onoplosbaar lijken. Dualiteiten zoals 'bestaan' en 'niet-bestaan', 'object' en 'ruimte', worden opgelost in het licht van andere en meer nauwgezette begrippen. Sommige problemen kunnen niet in dezelfde termen worden opgelost als waarin ze worden gesteld, en verschillende niveaus van ruimte brengen verschillende antwoorden en verschillende 'onbeantwoordbare vragen' met zich mee.

Deze dualiteiten en vragen geven vaak de beste aanwijzingen over welke facetten van een hogere boodschap plaatselijk geblokkeerd of verminkt zijn geraakt. Indien wij ze meer beschouwen als interessante symbolen of aanwijzingen dan als hardnekkige problemen, kunnen zij helpen ons 'open te stellen'. Verschillende kanalen die beschikbaar zijn, maar geblokkeerd en in dit ervaringsgebied ongebruikt, kunnen zich openen en

opnieuw functioneren... wij kunnen verder en verder reizen, terwijl wij ons steeds meer openstellen.

Uiteindelijk kunnen wij een ruimte ontdekken die helemaal geen begrippen met zich meebrengt, want begrippen zijn eenvoudigweg aanwijzingen van de relatieve ondoorzichtigheid en weerstand van een bepaalde ruimte. Gedachten, begrippen en onderscheidingen zijn het product van een 'ruimte' die men zou kunnen beschouwen als een gesloten kamer, die de inbreng van 'buiten' filtreert en belemmert – schaduwen werpt, en veroorzaakt dat echo's of botsingen, bombardementen en fragmentatie binnen haar muren plaatsvinden. Ruimte zou zich moeten aanpassen, openstellen en ruimte moeten maken voor de dingen. Maar in onze gewone ruimte is 'ruimte maken' geworden tot 'een ruimte maken' – de lagere ruimte is als een ommuurde, omsloten kamer.

Wanneer deze muren op een of andere manier transparant gemaakt kunnen worden, zonder daardoor nieuwe muren en gezichtspunten op te trekken, wordt het idee van binnen en buiten daardoor ontkracht, en de ervaring van interne botsingen en wisselwerkingen verdwijnt. Dit is dan zoiets als Grote Ruimte. Hoewel het een volstrekt verschillende omstandigheid kan lijken vergeleken met onze gebruikelijke, kunnen dergelijke onderscheidingen en vergelijkingen niet op deze meer open en meer plooibare ruimte worden toegepast. Zij worden alleen maar waargenomen binnen het beperkende gezichtspunt van de lagere ruimte. Dit suggereert niet dat Grote Ruimte, in tegenstelling tot lagere ruimten, geen begrippen of onderscheidingen heeft die daarbinnen werkzaam zijn. Grote Ruimte is niet een bijzondere omstandigheid die gekarakteriseerd wordt door het aanwezig of afwezig zijn van bepaalde dingen. Er zijn geen begrippen en er is ook geen 'Grote Ruimte die onderscheiden wordt door een afwezigheid van begrippen'. Grote Ruimte is niet een 'ding' en is niet verschillend van onze lagere ruimte.

Deze eigenschap om zich aan te passen – die op zijn hoogtepunt wordt voorgesteld door Grote Ruimte – is volmaakt, precies op het punt waar het begrip van *een* ruimte, dat in meerdere of mindere mate *een* 'ding' toelaat of omvat, in elkaar stort. De eigenschappen van Grote Ruimte, zoals openheid en toegeeflijkheid, zijn het grootst wanneer zij niet gefiltreerd worden door een 'ding dat toelaat'.

Er wordt vaak gezegd dat werkelijke vrijgevigheid inhoudt dat men geeft zonder enige verwachting of gevoel van zichzelf als de gever of begunstiger van iemand anders. Hoewel de logica van 'gever', 'geven', 'gegeven aan' op zichzelf niet in twijfel getrokken wordt, voelen wij op een of andere manier dat het hoffelijk en juist is om de 'gever' niet te benadrukken. Deze gewone intuïtie kan beschouwd worden als een symbool dat de aard van een hoger niveau weerspiegelt, waardoor het 'scheppen' – en zelfs de 'goddelijke voorzienigheid' – juist plaatsvindt

wanneer er in feite *geen* 'doener' of begunstiger is om een *oneindig* begunstigen in te perken.

Terwijl er binnen de lagere ruimten begrippen en scheidingen 'zijn' die verdeeldheid veroorzaken, 'zijn' zulke scheidingen 'er niet' op het niveau van Grote Ruimte en eveneens 'is er geen' geïsoleerde Grote Ruimte. Deze ontkenningen zijn geen omstandigheden die tegengesteld zijn aan het 'is' en 'zijn' dat verbonden is met de lagere ruimte. Zij bevatten eerder een groter vermogen tot accepteren en toelaten – wij kunnen oppervlakken en muren accepteren zonder ermee in botsing te komen en terug te deinzen. Op deze manier kunnen oppervlakken verschijnen zoals zij zijn, en toch transparant zijn omdat zij – in zekere zin – de mate van onze eigen ontspanning 'weerspiegelen'. Grote Ruimte is niet verschillend van onze eigen ruimte en onze omstandigheden, maar het is moeilijk om dit eenvoudigweg te begrijpen door een verbale uitleg te volgen. Onze gewone taal heeft kenmerken waardoor zelfs in het onder woorden brengen van een ontkenning, opnieuw subtiele onderscheidingen worden geïntroduceerd. Een andere moeilijkheid om de betekenis van deze eenheid te begrijpen, is dat Grote Ruimte (zelfs in deze beschrijving) nogal verschillend *schijnt* te functioneren. Zolang wij daarom het probleem alleen vanuit de oriëntatie van onze 'kleine' ruimte benaderen – nog niet verzacht door het zien van deze ruimte in een 'groter' perspectief – zijn wij niet in staat om verder te komen dan de logica van het elkaar uitsluiten. Daarom worden wij voortdurend verleid om bepaalde kenmerken van ons ervaringsgebied eruit te lichten en ze omhoog te steken alsof zij duidelijk anders zijn dan de openheid en het ontbreken van wisselwerkingen van Grote Ruimte: 'Kijk eens naar wat er gebeurt; kijk naar de gebeurtenissen uit het verleden en het heden, de veranderingen in de toekomst – hoe zijn die te vergelijken met Grote Ruimte?' Al onze waarnemingen van zogenaamde uitzonderingen op Grote Ruimte kunnen hiermee in overeenstemming worden gebracht. De werkelijkheid van afzonderlijke eenheden, afgebakend door ondoorzichtige oppervlakken en grenzen, moet beschouwd worden in het licht van de beperkende ruimte die deze grenzen bepaalt. Deze beperkende ruimte is, op haar beurt, een uitdrukking van Grote Ruimte. Daarom zijn de dingen (hoewel niet in een kleinerende of beperkende betekenis) 'ruimte'.

Op een of andere manier moeten wij de ogenschijnlijke afgescheidenheid van de dingen in de 'lagere' of 'beperkende ruimte' doorbreken voordat deze opnieuw kan worden opgenomen in een meer open 'referentiekader'. Er zijn vele manieren om dit te proberen. Zelfs een beschouwen van de vertrouwde relaties die de afzonderlijke 'dingen' bepalen, kan helpen. Het overzien van het uitgestrekte, onderling verbonden, en wederzijds bepalende, dynamische complex (waarvan de natuurwetenschap heeft aangetoond dat het elk 'ding' bepaalt) kan een gevoel van

perspectief en balans herstellen.

Ongelukkigerwijs kan juist deze zelfde wijze van beschouwen eveneens helpen om het idee van ‘dingen’ eerder te versterken dan te verzwakken – van dingen die elkaar beroeren, veroorzaken of beïnvloeden. Dit is gedeeltelijk te wijten aan de moeilijkheid om alledaagse thema’s op een nieuwe manier te gebruiken, want de kennis, taal en beelden van één niveau *kunnen* – uit zichzelf – *nooit volledig het inzicht van een hoger niveau verkrijgen*. Transcendente syntheses kunnen nooit tot stand worden gebracht zonder de hulp van de wijdere perspectieven van hogere ruimten.

Er moet echter iets gedaan worden, want de ‘lagere ruimten’ die wij innemen hebben al te veel verdrukking, verwarring, afmatting en mislukkingen veroorzaakt om nog goed te kunnen communiceren. Teneinde een gevoel van harmonie en voldoening te scheppen, zowel in onszelf als in onze relaties met anderen, is het essentieel dat wij ons meer bewust worden van de begrenzingen die wij door onze beperkte perspectieven en vooronderstellingen passief hebben geaccepteerd. Wanneer wij ons hier eenmaal scherp bewust van zijn, zal het vermogen om ons voor nieuwe dimensies te openen (wat integratie en creativiteit zal stimuleren) op natuurlijke wijze volgen.

In onze gebruikelijke ervaringen worden wij afgeleid van het contact met de oneindige dimensies die voor ons beschikbaar zijn. Daarom stromen – drijven – wij niet op de juiste manier. Onze zintuigen, ideeën en fysieke mogelijkheden worden op verschillende manieren geblokkeerd. Deze problemen worden veroorzaakt door een structurerende ruimte van lagere orde, die ons niet in staat stelt om erin door te dringen. De problemen ontstaan uit een gebrek aan begrip van de aard van onze lagere ruimte en van de relatie ervan tot Grote Ruimte. Wij weten eenvoudigweg niet dat de ondoorzichtige oppervlakken die de afzonderlijke dingen – en de frustrerende mentale en lichamelijke blokkaden en beperkingen die wij ervaren – bepalen, in wezen verbonden zijn. Beide soorten van ‘muren’ zijn ‘ruimte’... een lagere ruimte die geopend kan worden tot de Grote Ruimte. Zelfs de kloof die het subject en het object scheidt kan ontstegen worden. Wanneer wij een hogere en meer open ruimte kunnen bereiken, kunnen alle moeilijkheden worden opgelost. Dit alles is natuurlijk nog slechts een samenvatting, maar zelfs het overwegen van zulke beelden en mogelijkheden kan helpen om ons te openen voor de werkelijkheid van Grote Ruimte. Om de weg verder te openen, zal in de volgende hoofdstukken een meer op ervaringen gerichte benadering worden gegeven.